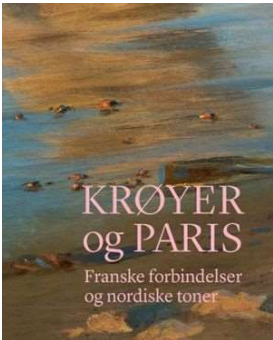

Bøger (<https://www.historie-online.dk/boger>)

"Amant de la lumière!" Eller på dansk: "Lysets elsker!" - Pressemeddelelsen bruger ordene som overskrift. De er taget fra en fransk kritikers omtale af Peder Severin Krøyers malerier.

Krøyer (1851-1909) er én af de mest kendte og berømte malere i Danmark, men han var også meget anerkendt i Frankrig og resten af Europa. Efter uddannelse på Kunstakademiet debuterede han på Charlottenborgs Forårsudstilling i 1871. I 1877 tog han til Paris, hvor han blev i fire år med blandt andet afstikkere til Italien og Spanien. Krøyer udstillede på den anerkendte og censurerede udstilling "Salonen". Efter at være tildelt sølvmedalje i 1884 kunne han frit udstille samme sted uden censur. I 1887 og i 1901 blev Krøyer tildelt Æreslegionen. - Krøyer var og forblev naturalist, men han blev efterhånden også påvirket af impressionisterne. Den klassisk uddannede Krøyer blev dog ved med at lave forstudier til sine store malerier – modsat impressionisterne, som malede direkte. Krøyer blev et anerkendt navn i Paris. Selv om nogle af hans portrætter og figurmalerier ikke blev vel modtaget i Danmark, blev de rost i Paris. Det gælder for eksempel figurbilledet af arkitekten Ferdinand Møldahl (1882).

På Skagen Kunstmuseum er der i øjeblikket en udstilling med samme navn som bogen. Og med de malerier, som er beskrevet i den. Udstillingen varer indtil 18. september.

Bogens første del er en beskrivelse af den parisiske kunsts scene fra 1817 og frem til Krøyers tid. Krøyer frekventerede fra 1877 Atelier Bonnat. Maleren Léon Bonnat var ét af Krøyers forbilleder.

Efter at være vendt hjem til København og Skagen (fra 1882) besøgte Krøyer Paris de følgende år for dels at udstille egne malerier og dels for at se andres værker på "Salonen" og gallerierne.

Andre skandinaviske kunstnere søgte også til Paris, som havde afløst Rom som uddannelses- og rejsemål. Svenskerne Anders Zorn og August Hagborg for bare at nævne et par enkelte. I Danmark opstod "pamfletstriden" mellem Vilhelm Groth som var for indflydelsen fra fransk kunst og Vilhelm Kyhn, som var glødende modstander. I bogen tales der om en slags tredje kultur, som var dannet af den franske og den skandinaviske kultur. - En maler, som Krøyer satte højt, var Jules Bastien-Lepage, som er repræsenteret med flere malerier. Han var klassisk uddannet, men blev grebet af naturalismen, hvor både figurer og landskaber blev malet anderledes frit. Hans malerier har på én gang gæld til den klassiske stil og til de mere sitrende penselstrøg fra impressionisterne. En anden datidig kunstretning var symbolismen, som udsprang af kritik af datidens samfund.

"Impression" oversættes bedst til ordet "indtryk". På udstillingen har man indtil starten af juli meget sensationelt lånt et maleri af Claude Monet: "Impression, Soleil levant" (Indtryk, solopgang) fra 1872. Selv om ordet først dukkede op i 1874, mener mange, at maleriet blev symbolet på en ny malestil og en ny kunstretning. Maleriet er gengivet i bogen.

Brygger Carl Jacobsen var kunstsamlere og -mæcen. Han bad Krøyer om at udvælge kunstnere og malerier fra Frankrig til Den franske Udstilling i København i 1888. Krøyers maleri af komiteen, som er gengivet i bogen, viser hans formidable evne til at karakterisere de enkelte medlemmer og til at behandle lysets farvetoner fra såvel lampe som vinduer. - Og til at sætte sig selv ind i maleriet.

Kunstnernes Frie Studieskole blev i 1882 oprettet som protest mod Kunstakademiets kunstsyn og optagelsesregler. Kristian Zahrtmann havde en afdeling af skolen, medens Krøyer og Laurits Tuxen havde en anden. Krøyer havde for eksempel J. F. Willumsen og Vilhelm Hammershøi som elever. Nogle elever fandt, at Krøyer var en meget skrap lærer og kritiker, så de udeblev de dage eller aftener, hvor Krøyer gav kritik af elevernes malerier. Skolen og protesten mod Akademiets censur gav anledning til oprettelsen af Den Frie Udstilling.

Bogens anden del er et katalog, hvor forskellige kunstnere og deres malerier fra bogen og på udstillingen gennemgås. På "Salonen" dyrkede man den "store stil" med mytologiske, religiøse eller genre motiver, men det var stadig vigtigt for kunstnerne at blive vist dér, selv om gallerierne betød mere og mere. Af malere, som har haft indflydelse på Krøyer kan nævnes Fredrik Vermehren, som var lærer på Akademiet i København og nogenlunde jævnaldrende med Krøyer, og Jean-François Millet, som Krøyer beundrede, selv om han aldrig brugte hans teknik eller farvelægning direkte. Krøyers "Smedjen i Hornbæk" (1875), som også er med i bogen, ligner dog nogle af Millets motiver. Allerede i dette maleri ser man Krøyers mesterlige behandling af lys og skygge. Portrætmaleren Léon Bonnat åbnede Krøyers øjne for både fransk og spansk kunst. - Émile Barau boede i Skagen og gik på jagt med Michael Ancher. Han malede i 1880 maleriet "Gårde i klitterne i Skagen." - Krøyer besøgte og boede hos flere af de franske kunstnerkolonier, hvor han så de forskellige kunstretninger og teknikker, som de dyrkede.

Krøyers maleri "Roser" (1893) med den store rosenbusk (Alba Maxima) som er naturalistisk, men med kant til impressionismen sammenlignes med Gaston La Touche's maleri "Høstfloks," som er mere impressionistisk. Men ingen omtale af Krøyer uden de to malerier "Sommeraften ved Skagen" (1892) med Marie Krøyer og "Sommeraften på Skagen Sønderstrand" (1893) med Marie Krøyer og Anna Ancher. Det første cementerede Krøyers berømmelse i Paris, medens det andet nok blev rost, men ikke i samme grad. Det var fjerde gang i træk, at Krøyer viste et stort blåtonet maleri fra Skagen. Siden er samme maleri - og dets historie - blevet det måske mest ikoniske af dem alle.

Det sidste afsnit i bogen hedder impressionismen. Her præsenteres kort teknikken opståen og udvikling og de 10 udlånte malerier gennemgås. Malerne er Claude Monet, Gustave Caillebotte, Alfred Sisley, Camille Pissarro og Berthe Morisot. Deres malerier vises over to sider ligesom flere andre af bogens illustrationer. Forrest og bagerst i bogen er vist forstørrede udsnit af nogle af malerierne. Man fornemmer lærrederne, de fede penselstrøg og maleriernes tilstand.

De to forfattere til bogens tekst og billedgennemgang er Mette Harbo Lehmann, som er kunsthistoriker og museumsinspektør ved Skagens Museum, og Dominique Lobstein, som er økonom og kunsthistoriker og tilknyttet Musée Marmottan Monet, som har udlånt de impressionistiske malerier. Udstillingen er under protektion af Hendes Majestæt Dronningen, som har skrevet indledningen til bogen.

Bogen, som er i blødt bind, er trykt på halvmat, tykt papir, som sikrer en god farvegengivelse uden "afsmitning" til næste side. Bagerst i bogen er der bibliografi og personregister.

Alt i alt en fremragende bog med en god beskrivelse af P. S. Krøyers ophold og anerkendelse i Paris og med en god gennemgang af de på Skagen Museum udstillede værker.

[Historie-online.dk, den 15. juni 2022]